

**ZVEZA ZDRUŽENJ BORCEV
ZA VREDNOTE NARODNOOSVOBODILNEGA
BOJA SLOVENIJE**

Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana
tel. 01 434 44 45 - fax: 01 434 41 17
e-mail: info@zzb-nob.si

Številka: 63-1/20
Ljubljana, 11.2.2020

ZADEVA: Pobuda za postavitev doprsnega kipa Janezu Stanovniku – Tinetu

Spoštovani!

Janez Stanovnik – Tine (1922-2020) je bil dolgoletni predsednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije (med leti 2003-2013), v zadnjem obdobju vse do svoje smrti pa je bil naš častni predsednik. Upoštevanja vredna so bila njegova prizadevanja, da je ZZB NOB Slovenije postala prepoznaven in cenjen del slovenske in tudi mednarodne civilne družbe. S svojim delom je pomembno zaznamoval slovensko zgodovino. Bil je član ene izmed ustanovnih skupin Osvobodilne fronte slovenskega naroda in do svojih zadnjih dni iskren zagovornik in tvoren izvajalec njenih temeljnih načel. Uveljavil se je na pomembnih družbenih področjih doma in v organizacijah mednarodne skupnosti. Ob koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja je deloval v vrhu slovenske politike.

V letu 2020, ko napredne države sveta slavijo prelomno, 75. obletnico osvoboditve izpod nacifašističnega terorja, predlagam da se Janezu Stanovniku v čast, v Ljubljani, pri grobnici narodnih herojev (ali na drugi primerni lokaciji) postavi doprsni kip!

Janez Stanovnik je bil eden ključnih Slovencev, ki je sooblikoval slovensko narodnoosvobodilno pot do svobode, zmage in oblikovanja slovenske državne identitete.

Obrazložitev

Janez Stanovnik - Tine je živel za vrednote NOB in jih posebej ljubil z dneva v dan. Njegov bogat opus pisane besede in neprecenljiv vir zgodovine ter sodobnega časa, je kulturni fond za preučevanje in raziskovanje osebnosti časa in prostora v katerem je Janez Stanovnik živel in utrjeval vrednote svobode sveta.

Janez Stanovnik se je rodil 4. avgusta 1922 v Ljubljani, kot drugi od sedmih otrok v družini očeta pravnika in politika dr. Ivana Stanovnika in mame Ane. Že na klasični gimnaziji se je začel družiti s člani društva Zarja, s Krščanskimi socialisti, ki sta jih vodila Edvard Kocbek in Bogo Grafenauer. Postal je član uredništva Kocbekove revije »Dejanja«. Leta 1940 se je vpisal na Pravno fakulteto v Ljubljani in vstopil v akademski klub »Zarja«.

»Zarjani« so z velikim vznemirjenjem spremljali razvoj politike predvojne Jugoslavije, zlasti jih je zaznamovalo spoznanje, da približevanje Jugoslavije »Silam osi« pomeni, da se nad nacionalno usodo zbirajo temne sile. Podpis trojnega pakta, 25. marca 1941, je bil za mlado generacijo alarm. Že zvečer istega dne so se »Zarjani« zbrali pred Trubarjevim spomenikom, kjer je imel Janez Stanovnik svoj prvi politični govor s pozivom na odpor!

Ko so komunistična partija, Sokoli in Krščanski socialisti na univerzi ustanovili Protiimperialistično fronto slovenskega naroda (od julija 1941: Osvobodilna fronta- OF), se je Janez Stanovnik takoj pridružil in postal član matičnega odbora.

V mestu Ljubljana je Janez Stanovnik sodeloval v Odboru ljudske pomoči, ki je skrbela za pravno in materialno pomoč članov odpora. Njegovo ilegalno delo ni ostalo prikrito, zato je bil 28. oktobra 1941 aretiran s strani italijanskih okupacijskih oblasti. Po tem, ko so ga februarja 1942 izpustili, je odšel v Polhograjske dolomite k partizanom. Leta 1943 je imel pomembne naloge pri razoroževanju in umiku italijanske vojske, organizaciji odpora proti prodoru nemške vojske na osvobojeno ozemlje ter organizaciji Kočevskega zbora, na katerem je bil izvoljen v Slovenski narodnoosvobodilni svet. V tej funkciji je pomladi 1944 odšel na Primorsko. Konec 2. svetovne vojne je doživel v bojih za osvoboditev Trsta in Istre.

Po osvoboditvi je Janez Stanovnik je premeščen v Beograd, najprej na Ministrstvo za konstituantno (načelnik oddelka za izgradnjo ljudske oblasti), zatem na Ministrstvo za zunanje zadeve, kot šef kabineta Edvarda Kardelja, ki je bil takrat podpredsednik zvezne vlade in zunanji minister. Sodeloval je v raznih misijah, kot so: Mirovna konferenca z Italijo v Parizu, Svet zunanjih ministrov v Moskvi, zasedanje OZN v New Yorku, itd.

Leta 1952 je bil Janez Stanovnik imenovan za ekonomskega svetnika stalne misije FLRJ pri sedežu OZN v New Yorku, kjer je kot nekdanji partizan in svobodomislec užival veliko simpatij. Leta 1962 se je vrnil v Ljubljano. Poučeval je na Ekonomski fakulteti, leta 1965 je bil krajši čas tudi dekan. V OZN razvoje aktivnost na mednarodnem finančnem področju s projektom Fonda za ekonomski razvoj dežel v razvoju. Njegove sposobnosti so v OZN opazili in mu ponudili službo. V letih 1965 do 1967 je bil svetnik generalnega sekretarja. Leta 1968 je takratni generalni sekretar OZN U Tant imenoval Janeza Stanovnika za izvršnega sekretarja Ekonomske komisije OZN za Evropo. Postane eden voditeljev »Skupine 77«, v OZN pa razvije aktivnosti za spremembo svetovnega trgovskega in gospodarskega sistema do konference o trgovini in razvoju UNCTAD. Na funkciji generalnega podsekretarja OZN je ostal petnajst let. Leta 1982 se je iz OZN upokojil.

V letih 1984-1988 je bil član predsedstva Socialistične republike Slovenije, leta 1987 je kandidiral za predsednika predsedstva SRS in zmagal. Na anketo predsedniških kandidatov, je odgovoril na tri vprašanja: 1. Kaj je rešitev politične krize? 2. Kaj je rešitev gospodarske krize? 3. Ali so predloženi amandmaji na ustavo dovolj? Stanovnik je na kratko odgovoril na vprašanja: na prvo – z demokracijo, na drugo – s tržnim gospodarstvom in na tretje – ne! Zavzemal se je za miren prehod v demokracijo ter si s svojimi nastopi pred množicami in jasnimi ter iskrenimi sporočili javnosti prislužil naziv »Oče naroda«.

Oktobra 1988 ga je državni sekretar ZDA Schulz povabil na razgovor, da razgrne svoje poglede na razvoj situacije v Jugoslaviji. Nastopil je tudi na najuglednejšem forumu World Affair Council, s predavanjem in javno razpravo o Jugoslaviji. To je v Jugoslaviji, zlasti v Miloševićevem krogu, zbudilo precej ogorčenja in odzivov. Amerika pa je s tem javno pokazala, da podpira demokratične napore Slovenije.

Svoj mandat predsednika predsedstva Slovenije je Janez Stanovnik končal s prepovedjo »Mitinga resnice« v Ljubljani, s sprejemom amandmajev na slovensko ustavo, ki se upirajo na neodtujljivo pravico do samoodločbe slovenskega naroda in sprejemom zakona večstrankarskih volitev.

S predsedovanjem ZZB NOB Slovenije, v letih 2003 do 2013, je Janez Stanovnik pustil močan pečat vrednot, domoljubja in tovarištva, ki ga je gradil in negoval na vsakem koraku svojega dela in življenja. Leta 2014 je bil Janez Stanovnik na čelu delegacije, ko so slovenski partizani na povabilo zahodnih zaveznikov prvič sodelovali v Normandiji na slovesnosti ob izkrcavanju zaveznikov. Gre za pomembno priznanje slovenskim borcem.

Janez Stanovnik je bil nosilec odlikovanja »Partizanska spomenica 1941«, bil je častni meščan Ljubljane in častni predsednik ter nosilec Listine Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije. Prejel je tudi Kidričevo nagrado in več drugih priznanj.

Marijan Križman
predsednik
ZZB NOB Slovenije

